

**РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В СИСТЕМІ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

Анотація. У статті розглядається проблема розвитку професійної компетентності вчителя фізичної культури в системі методичної роботи загальноосвітнього навчального закладу та вказані шляхи її вирішення

Ключові слова: професійна компетентність, методична робота, система методичної роботи, вчитель фізичної культури.

В. Азаров

**РАЗВИТИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ
УЧИТЕЛЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В СИСТЕМЕ
МЕТОДИЧЕСКОЙ РАБОТЫ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ
УЧРЕЖДЕНИЙ**

Анотация. В статье рассматривается проблема развития профессиональной компетентности учителя физической культуры в системе методической работы общеобразовательного учебного заведения, показаны пути её решения.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, методическая работа, система методической работы, учитель физической культуры.

V. Azarov

**DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE TEACHER
PHYSICAL EDUCATION IN THE METHODOICAL WORK OF GENERAL
EDUCATIONAL INSTITUTIONS**

Annotation. The article examines the problem associated with professional development and competence level of Physical education teachers within the methods of general education system. It shows the ways of solving the problem.

Keywords: professional competence, methodical work, a system of methodical work, teacher of physical culture.

Постановка проблеми. Фізичне виховання важливий фактор гармонійного розвитку особистості, який сприяє формуванню і розвитку не тільки фізичних, а й особистісних та духовних якостей людини. Однак, творчий пошук нових шляхів і наукове рішення цієї проблеми неможливе без переосмислення підходів до викладання фізичної культури в сучасній українській школі. Сьогодні батьки віддають свою дитину не в школу, а вчителю. Сучасна школа може бути затребуваною лише тоді, коли сучасний педагог безперервно працюватиме над своєю самоосвітою, підвищуючи кваліфікацію та вдосконалюючи педагогічну майстерність. Сьогодні загальноосвітні навчальні заклади потребують спеціалістів в області фізичної культури, що володіють засадами розвитку професійної компетентності. Вчитель який керує процесом розвитку особистості учнів, повинен бути компетентним. Тому поняття професійної компетентності педагога виражає спільність його теоретичної та практичної готовності в цілісній структурі особистості і характеризує його професіоналізм.

Для визначення понять «компетентність», «компетентний» ми звернулися спочатку до довідкової літератури. За тлумачним словником С.І. Ожегова, «компетентний» визначається як ознака значення «компетентність» – знаючий, поінформований, авторитетний у будь-якій галузі [5].

До структури професійної компетентності педагога В. В. Радул поряд з основними знаннями й вміннями відносить і ціннісні орієнтири спеціаліста, мотивацію в його діяльності, стиль взаємовідносин із учнями з якими він працює, його методичну культуру, спроможність творчо розвиватися .[6].

Розвиток професійної компетентності вчителя фізичної культури може розглядатись у контексті сучасної ситуації в освіті, яка виникла внаслідок протиріччя між необхідністю забезпечити сучасну якість і неможливістю

вирішити це завдання традиційним шляхом за рахунок подальшого збільшення обсягу інформації, що підлягає засвоєнню учнями. Постає питання: наскільки педагог сучасної школи готовий до викладання фізичної культури в умовах інформаційного суспільства. Допомогти вчителю піднятися на якісно вищий рівень професійної компетентності покликана адаптивна методична служба. Вважаємо, що методична робота тільки тоді може принести результат, коли вона функціонує як система. Адже в методичній роботі більшості загальноосвітніх шкіл, на нашу думку, мають місце певні проблеми:

- Не відповідає реальному змісту методичної роботи рівень досягнень педагогічної науки;
- відсутній диференційований підхід до організації методичної роботи з учителями фізичної культури, не враховуються різні рівні підготовки спеціалістів, їх професійної компетентності;
- не ефективні форми роботи з педагогічними кадрами.

І, як результат, маємо такі проблеми: зниження рівня фізичної культури учнів внаслідок того, що традиційна система фізичного виховання складалася під впливом практичних потреб суспільства – в загальноосвітніх закладах в основному це засіб формування рухливих умінь та навичок. При цьому її роль в інформативному, інтелектуальному, моральному, естетичному та соціально – духовному вихованні тільки декларується, тим самим відбувається зниження потенціалу фізичної культури як найважливішої складової сфери загальної культури людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Автор В. І. Наумчук у своїй роботі «Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в процесі самостійної роботи зі спортивних ігор» пише, що головною умовою якісної та ефективної професійної діяльності вчителя фізичної культури є досягнення оптимального рівня педагогічної майстерності, яка складається перед усім з загальної культури, гуманістичної спрямованості, педагогічних здібностей та насамперед з професійної компетентності.[4]

У своїй публікації «Воспитание как составляющая деятельности спортивного педагога» Р. М. Мурзінова зазначає, що засновками підвищення ефективності виховання у сфері фізичної культури і спорту стають особисті якості педагога і насамперед ті, що характеризують його ставлення до вихованця, до своєї праці і навколишній діяльності. Засноване на ідеї гуманістичного виховання, відношення до вихованця включає вміння бачити в ньому людину і створювати умови для розвитку його в незалежності від наявності або відсутності здібностей. Вказана закономірність базується на основі методики будь-якого заняття, включаючи тренування, і методики виховання учнів. Акцентовано, що диференціація навчання – основний шлях рішення проблеми «здібних – нездібних», тобто процес навчання має відбуватися в залежності від можливостей і підготовленості вихованця.[2]

Т. Музика в своїй публікації «Педагогічний досвід учителя фізкультури», наголошує, що розширення навчальної програми, введення комп'ютеризації, зростання уваги до телепередач сприяє обмеженню рухової активності дітей. Уже давно стало аксіомою твердження - кожній дитині життєво необхідне міцне здоров'я і всебічний фізичний розвиток. Тому тільки творчий, зацікавлений, індивідуальний підхід педагога, знання, вміння гнучко застосовувати засоби й методи фізичного виховання допоможе виховати фізично здорову, різнобічно підготовлену дитину й надалі розкрити її потенційні можливості.[3]

О. Г. Шалар вважає, що тільки на рефлексивній основі забезпечується самоорганізація високого рівня професійної діяльності вчителя. Без певної роботи над собою не можливо досягти професіоналізму. Ставлення професійної самосвідомості вчителя фізичної культури ґрунтуються на самооцінці себе як професіонала.[7]

У своїй праці «Теоретико – концептуальні аспекти формування методичної системи фізичного виховання» Г. П. Грибан висловлює думку про те, що оновлення системи методичної роботи та активної участі в ній вчителів фізичної культури у ЗНЗ принципово важливо для забезпечення

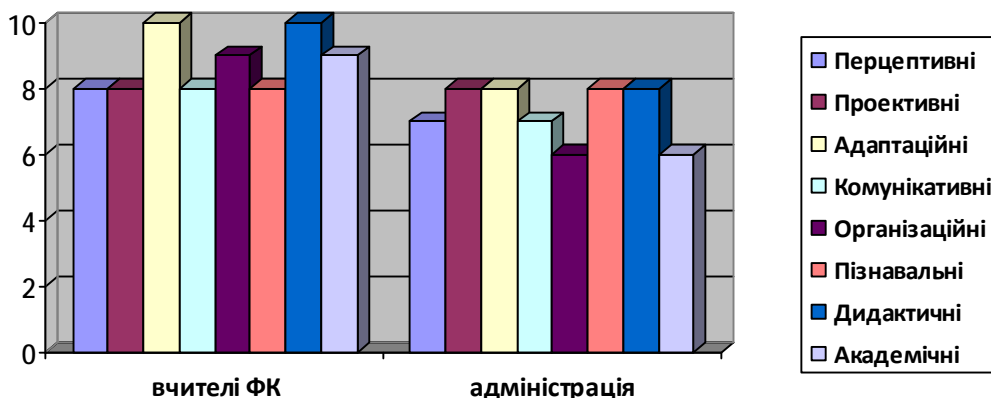
переходу від традиційного навчального процесу до інноваційного, спрямованого на формування практичних умінь і навичок ціннісного ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих. У сучасній системі фізичного виховання існують різні підходи до розв'язання програмних завдань, але вони носять декларативний та безсистемний характер, тоді як запорукою успішності впровадження будь - чого інноваційного є системність та чітке бачення кінцевої мети. Функціонування належної системи методичної роботи загальноосвітнього навчального закладу та адекватної участі в ній вчителів фізичної культури може бути ефективним лише за умови використання системного аналізу викладання предмета у школах та системного синтезу моделі методичної роботи закладу як головної рушійної сили розвитку професійної компетентності педагогів.[1]

Виходячи з аналізу поглядів авторів вище зазначених публікацій, які базуються на думці, що розвиток професійної компетентності сучасного вчителя фізичної культури оснований на гуманістичній спрямованості до учнів незалежно від їхнього фізичного та розумового розвитку, також автори пов'язують професійну компетентність з рефлексивними процесами, що сприяють вдосконаленню професійних навичок та умінь у системі методичної роботи ЗНЗ. Проте авторами не вказано шлях розвитку професійної компетентності вчителя фізичної культури в системі методичної роботи школи. Також не було розглянуто якою має бути система і як саме вона впливає на професійний розвиток вчителя фізичної культури.

Мета статті. Мета дослідно – експериментальної роботи полягала в тому, щоб здійснити аналіз самоосвіти через призму фактора розвитку професійної компетентності вчителя фізичної культури в системі методичної роботи загальноосвітнього навчального закладу; визначити роль і місце вчителя фізичної культури в системі методичної роботи школи; провести діагностичний тест з метою визначення професійної компетентності вчителів фізичної культури та виявити шляхи її підвищення засобами продуктивної участі вчителя в методичній роботі школи.

Виклад основного матеріалу. Підвищення якості загальної середньої освіти учнів залежить від професійного рівня педагога. Сьогодні вимоги до вчителя фізичної культури не обмежуються тільки стажем роботи або дипломом про освіту. Розвиток професійної компетентності вчителя фізичної культури ґрунтується на самооцінці себе як професіонала. З цією метою нами було проведено дослідження, яке полягало у визначенні рівня професійної компетентності у педагогічній діяльності вчителів фізичної культури.

Експериментальна робота щодо визначення професійної компетентності у вчителів фізичної культури проходила в Миколаївських загальноосвітніх навчальних закладах у період з січня по травень 2012 року. На початку експерименту було проведено анонімне анкетування серед вчителів фізичної культури. В опитуванні взяли участь 20 вчителів. Після отриманих результатів анкетування ми розробили план взаємодії між адміністрацією навчальних закладів та вчителями фізичної культури щодо підвищення їх професійної компетентності в педагогічній діяльності. Було опрацьовано критерії за якими відстежували професійний розвиток вчителів в експериментальний період. За розділами (перцептивні вміння, проєктивні вміння, адаптаційні вміння, комунікативні вміння, організаційні вміння, пізнавальні вміння, дидактичні вміння, академічні вміння) та за певними питаннями до цих розділів ми фіксували динаміку розвитку професійної компетентності вчителів фізичної культури.

Діаграма 1. (оцінка адміністрації шкіл рівня професійної компетентності вчителів фізичної культури та самооцінки вчителів)

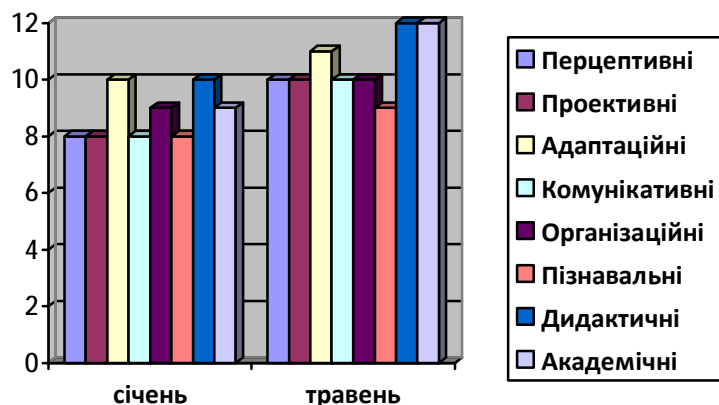
Аналізуючи результати моніторингу відображеного на діаграмі 1, можна зробити висновок про наступне: вчителі фізичної культури завищили оцінку своєї професійної діяльності на відміну від аналізу їх діяльності з боку адміністрацій закладів. Адміністрації показують, що здебільшого фахівці з фізичної культури мають не високий рівень самоосвітньої діяльності в умотивованості до виступів на семінарах, педагогічних радах, займатись творчою роботою.

Тільки у конструктивній взаємодії адміністрації з учителями фізичної культури, через методичну роботу школи та якісне планування роботи методичного об'єднання вбачаємо розвиток професійної компетентності фахівців. Адже методичне об'єднання – ефективна форма розвитку фахового рівня вчителя, а також дієвий засіб обміну досвідом, забезпечення підвищення теоретичного рівня педагогів, озброєння їх практичними вміннями та навичками.

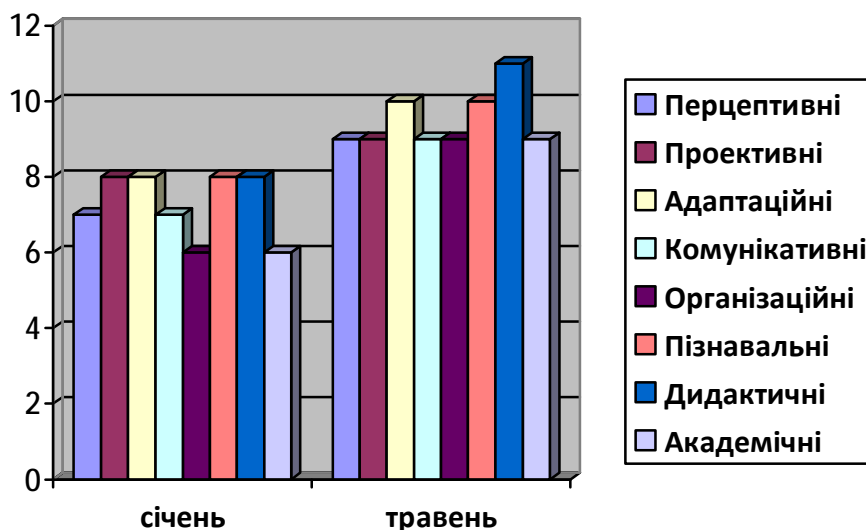
Тому ми запропонували внести в план методичної роботи школи наступне:

1. Узагальнювати і представляти професійний досвід вчителів фізкультури, виявляти застосовані інноваційні ідеї у їх професійній діяльності на шкільних методичних заходах;
2. Залучати педагогів фізичної культури до обговорення різних педагогічних проблем, спільний пошук шляхів та способів їх вирішення;
3. Збільшити відвідування адміністрацією уроків фізичної культури та засідань методичного об'єднання;
4. Надавати кожен квартал звіт про роботу з проблемної теми методичного об'єднання та проблемної теми вчителів фізичної культури;
5. Здійснювати диференційований підхід до організації методичної роботи з учителями фізичної культури.

Слід зазначити, що в період проведення експерименту спостерігалася позитивна динаміка розвитку професійної компетентності вчителів фізичної культури. Після проведення експерименту у педагогів спостерігалось зростання мотивації до педагогічної діяльності та піднялась оцінка адміністрації щодо їх професійної майстерності.

Діаграма 2. (Визначення рівня знань вчителів фізичної культури як компетентного спеціаліста)

Діаграма 3. (Визначення оцінки адміністрації вчителя фізичної культури як компетентного спеціаліста)

Нами визначено, що розвиток професійної компетентності вчителя фізичної культури загальноосвітнього навчального закладу здебільшого

залежить від методичної роботи школи яка створює сприятливі умови для формування педагогічної компетентності відповідно до сучасної освіти, сприяє самовдосконаленню, орієнтує його на самоосвітню діяльність, творчий підхід та до вирішення будь - якої педагогічної проблеми, дає можливість створити власний проектний продукт.

Висновки. Сучасні загальноосвітні навчальні заклади повинні розвивати вчителя фізичної культури з новим мисленням, здатну до творчості та самовдосконалення. А виконати ці завдання неможливо без залучення методичної роботи в школі в якій формується професійна компетентність вчителя фізичної культури.

Дані дослідження з даної проблеми, можуть бути використані адміністрацією шкіл, керівниками методичних об'єднань, головою методичної роботи школи при складанні плану роботи школи молодих вчителів та річного плану роботи школи, також рекомендуємо викладачам вищої школи використовувати даний матеріал при підготовці майбутніх фахівців.

Отримані результати експерименту показали нам причини слабого розвитку педагогічної майстерності педагога в професійній діяльності. На нашу думку основні з них: небажання педагога розвиватися як спеціаліст, неорганізована робота адміністрації школи, недостатня робота методичного об'єднання щодо підвищення педагогічної майстерності.

Результати нашого дослідження свідчать про необхідність нових поглядів на методичну роботу школи з метою підвищення професійної компетентності вчителя фізичної культури.

Література:

1. Грибан Г.П. Теоретико – концептуальні аспекти формування методичної системи фізичного виховання //фізичне виховання в сучасній школі. - 2012.- №5.- С. 33-35
2. Мурзинова Р. М. Воспитание как составляющая деятельности спортивного педагога. - М. : Кнорус, 2011.- С. 42-51, 86.

3. Музика Т. Педагогічний досвід учителя фізкультури //Здоров'я та фізична культура. - 2010г.- N 4.- С.1, 3-4.
4. Наумчук В. І. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в процесі самостійної роботи зі спортивних ігор. - Тернопіль, 2010. - С. 9-17.
5. Ожегов С.И. Словарь русского языка. – М.: Русский язык, 1984. – С. 798 .
6. Радул В.В. Соціальна зрілість молодого вчителя.-К.: Вища школа, 1997. – С. 269 .
7. Шалар О.Г. Діагностика професійної майстерності вчителів фізичної культури //Фізичне виховання в школах України .- 2009г.- N 2. - С.15-18.